

УДК 343.9.01:004(477)

Демчук Анастасія Ігорівна –

студентка I курсу магістратури
Інституту підготовки кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Anastasiia I. Demchuk –

5th year student,
Juridical Personnel Training Institute for the Security Service of Ukraine
Yaroslav Mudryi National Law University
(77 Pushkinska Street, Kharkiv, 61024, Ukraine)

Щодо деяких аспектів використання криптовалюти у легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванні тероризму

У статті розглянуто проблемні питання функціонування криптовалюти в Україні. Досліджено ризики, що провокує криптовалюта як інструмент легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму в Україні. Визначено рівень злочинності та моделі використання криптовалюти в сфері легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом. Розглянуто актуальні питання, що впливають на особливості виявлення і розслідування даних злочинів. Автором також з'ясовано переваги такої валюти, що обумовлюють її використання злочинцями та розглянуто можливі шляхи протидії та боротьби із такою злочинністю.

Ключові слова: криптовалюта, біткоїн, відмивання, злочинні доходи, економічна злочинність, фінансування тероризму, удосконалення законодавства.

В статье рассмотрены проблемные вопросы функционирования криптовалюты в Украине. Изучены риски, что провоцирует криптовалюта как инструмент легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем и финансирования терроризма в Украине. Определен уровень преступности и модели использования криптовалюты в сфере легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем. Рассмотрены актуальные вопросы, влияющие на особенности выявления и расследования данных преступлений. Автором также выяснены преимущества такой валюты, обуславливающих ее использования преступниками и рассмотрены возможные пути противодействия и борьбы с такой преступностью.

Ключевые слова: криптовалюта, биткоин, отмывание, экономическая преступность, преступные доходы, финансирование терроризма, усовершенствование законодательства.

A.I. Demchuk Regarding Some Aspects of Use Cryptocurrency in Money Laundering and Financing Terrorism

The article considers the problematic issues of the functioning of cryptocurrency in Ukraine. The risks that provoke cryptocurrency as a tool for the money laundering and the financing terrorism in Ukraine are studied. The level of crime and the use of cryptocurrency in the sphere of money laundering are determined. Topical issues affecting the features of the detection and investigation of a crime are considered.

Anti-money laundering law of Ukraine openly conflates money laundering (which is concerned with source of funds) with terrorism financing (which is concerned with destination of funds) when regulating the financial system. Furthermore, FATF report on terrorism financing noted the importance of links between financial tools and wider counter-terrorist activity to combat terrorist financing.

Terrorism, being a socially dangerous and difficult to predict phenomenon, is changing its forms, methods, but the need for terrorist organizations to collect, move, and use money is always urgent. The legalization (laundering) of proceeds of crime, as well as the financing terrorism, poses a serious threat to national security of Ukraine and its financial system.

The use of computer technologies to commit crimes increases their social security, generates new ways of committing them, and simplifies the very process of committing and masking their tracks. Cryptocurrencies are popular on the dark web because they provide a convenient method of obfuscating identities and transaction details. In addition, the absence of rules for exchanges and points of sale, the obligation to identify the e-wallet owner and a clear legal regulation of the use of cryptocurrencies in general, create favorable conditions for criminals. Investigation of such crimes creates considerable difficulties, given the lack of capabilities of law enforcement agencies from the current level of technological and software criminal activity. The author also found out the advantages of such a currency, which determine its use by criminals, and examined possible ways to counter and combat such crime.

Keywords: *cryptocurrency, Bitcoin, laundering, economical crime, criminal proceeds, financing of terrorism, improving legislation.*

Постановка проблеми. Значний прогрес у розповсюдженні віртуальних валют зумовив появу нового потужного інструменту для вчинення легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму. Внаслідок використання криптовалюти, такі злочини поступово переходять до кіберпростору, виходять за межі національних кордонів, спричинюючи відчутний удар по іміджу та національній безпеці держави. Неврегульована сфера обігу криптовалют робить таку валюту потенційним кримінальним інструментом: предметом вчинення злочинів та платіжним засобом організованих злочинних угруповань. Тероризм, будучи суспільно небезпечним та важкопрогнозованим явищем, змінює свої форми і методи, проте потреба терористичних організацій у зборі, переміщенні та використанні грошових коштів завжди є актуальною. Легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, так само, як і фінансування тероризму становить серйозну загрозу національній безпеці України та її фінансовій системі. В умовах популяризації використання криптовалют у злочинності, необхідність удосконалення методів протидії і боротьби із нею є очевидною та нагальною. Крім того, зважаючи на особливості віртуальних валют, така протидія буде ефективною, якщо вона буде здійснюватися не тільки на національному, а й на міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми функціонування криптовалют та їх використання у легалізації доходів (відмивання), одержаних злочинним шляхом та фінансуванні тероризму, а також дослідженню шляхів протидії цим злочинам, у своїх працях зверталось багато вчених, серед яких: Б.М. Головкін, Х. Сіддікі Н., Р. О. Мовчан,

К.В. Юртаєва, Р.О. Баранов, Н.М. Внукова, С.Р. Леськів, Р.Й. Бачо, А.М. Орлеан, В.А. Динту, А.А. Мітрофанов, М.В. Гребенюк, Л.О. Птащенко, А. Черняк, Т. Ковальчук, Е. Молчанова, О. Галицький, О. Мороз, М.Е. Прохорова В.А. Урбанович, К.Б. Марисюк, Ю.М. Черноус, В.П. Захаров, І.П. Устинова та інші.

Невирішені раніше проблеми. Незважаючи на наявність великої кількості досліджень у цій сфері, динамічність розповсюдження віртуальних валют та їх активне використання злочинцями обумовлюють необхідність нових наукових розробок та постійного моніторингу рівня залучення такої валюти та загроз, що постали. Окрім того, досі не врегульований правовий статус криптовалюти в Україні та відсутність контролю за її обігом з боку держави, вимагає нових напрацювань, що будуть відповідати сучасним викликам та загрозам, задля створення відповідного правового поля і удосконалення існуючого національного законодавства.

Мета. Здійснити оцінку ризиків залучення криптовалюти як інструменту легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму, з'ясувати переваги такої валюти, що обумовлюють її використання, розглянути можливі шляхи протидії та боротьби із такою злочинністю.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з існуючими терористичними загрозами в Україні впровадження криптовалют має свої особливості. Згідно звіту міжурядової організації FATF, яка займається розробкою світових стандартів у сфері протидії відмиванню злочинних коштів та фінансуванню тероризму, відсутність правових регуляторів впливу

дозволяє використання їх у злочинних цілях, зокрема спрямовувати на купівлю зброї [1].

За інформацією Національного банку України, Служби безпеки України та Національної поліції відсутність контролю за обігом криптовалют та анонімність розрахунків створює потенційні передумови для їхнього використання з метою легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, придбання заборонених до вільного обігу товарів та фінансування тероризму, зокрема на окупованих територіях України [2, с.79].

У 2014 році згідно з Листом Національного банку України №29-208/72889 було визначено, що «Bitcoin є грошовим сурогатом, який не має забезпечення реальної вартості». Таким чином НБУ фактично заборонив використання криптовалюти в Україні, оскільки відповідно до ст. 32 ЗУ «Про Національний банк України»: «випуск та обіг на території України інших грошових одиниць і використання грошових сурогатів як засобу платежу забороняються». Окрім того, Листом НБУ було визначено, що:

1. «уповноважені банки не мають правових підстав для зарахування іноземної валюти, отриманої від продажу Bitcoin за кордоном»;

2. «діяльність з купівлі-продажу Bitcoin за долари США або іншу іноземну валюту має ознаки функціонування так званих “фінансових пірамід” та може свідчити про потенційне залучення у здійсненні сумнівних операцій відповідно до законодавства про протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму» [3].

Така позиція викликала чимало запитань та проблем, зокрема, як визначити розміри фінансування тероризму відповідно до КК України (примітка до ст. 258-5), якщо НБУ визнав Bitcoin грошовим сурогатом? Неможливість встановлення розмірів фінансування тероризму означає відсутність реальної можливості для боротьби з тероризмом в цілому.

У 2018 році Листом НБУ N 40-0006/16290, було визнано, що попередня позиція щодо віртуальної валюти, визначена у листі НБУ №29-208/72889 втратила актуальність. Проте це не вирішило питання щодо статусу

криптовалюти, як її класифікувати та оподатковувати операції із нею, яким чином здійснювати контроль за її обігом. Зважаючи на зростаючу популярність криптовалюти в усьому світі, її розвиток заборонити технічно неможливо та економічно недоцільно, а отже, правове регулювання криптовалют наразі є лише питанням часу.

Існують різні позиції науковців стосовно визначення поняття криптовалюти та її статусу. Зокрема, на думку американського економіста, професора економіки Нью-Йоркського університету Н. Рубіні, віртуальні валюти є фінансовими пірамідами та є основою для поширення тіньового ринку та відмивання коштів. На його думку, явище, що отримало назву віртуальних валют (грошей), не виконує функції ні платежу, ні світових грошей, ні обігу, а також, ні засобу накопичення [4].

В свою чергу, Європейський суд у справі Хедквіст проти Швеції від 22.10.2015 визначив, що Bitcoin необхідно вважати валютою (засобом платежу). Це було обумовлено тим, що виникали певні труднощі щодо оподаткування криптовалюти. Відповідне рішення встановило, що всі операції, пов'язані з обміном біткойнів (bitcoin), будуть оподатковуватися так само, як і операції з традиційними валютами [5]. Таким чином європейська судова практика по суті прирівняла криптовалюту до законного платіжного засобу, а обмін грошових коштів – «валютно-обмінною операцією».

Однак, незважаючи на відсутність єдиного підходу до визначення правового статусу та поняття криптовалюти, а також відсутності державного врегулювання щодо її використання, за даними незалежної неурядової структури - Офісу ефективного регулювання (BRDO), Україна входить в топ-10 країн з використання цих фінансових інструментів, а обсяг ICO (Initial coin offering) українських розробників досяг \$100 млн [6].

Міжнародні організації, які розробляють принципи і стандарти для результативного здійснення політики протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, зокрема, Європол, стверджують, що в Європі 3-5% з 100 мільярдів фунтів стерлінгів відмивається за допомогою криптовалюти. Глава Європолу підкреслив, що для вирішення цієї

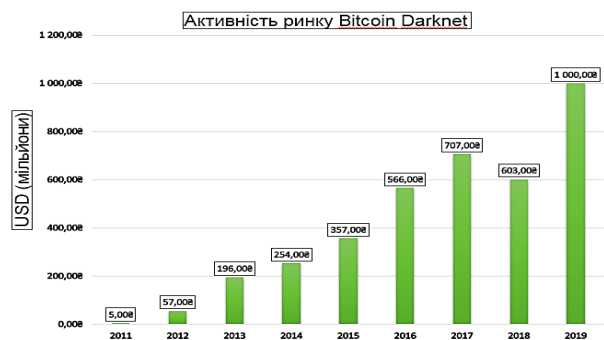
проблеми потрібна тісна співпраця регуляторів ринку та лідерів галузі [7, с.300].

Типологічні дослідження Державної служби фінансового моніторингу України виявили, що існують тенденції щодо популяризації використання віртуальних валют в протиправних фінансових схемах, направлених на легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом, які в переважній більшості отримані в готівковій формі [8, с.27].

За останні п'ять років значно збільшилася кількість облікованих випадків легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Якщо у 2013 р. було зареєстровано 16 випадків легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, то у 2014 р. – 17, у 2015 р. – 46, у 2016 р. – 50, а у 2017 р. – 108, у 2018 р. – 176, у 2019 р. (за 9 місяців) – 148 [9].

Таке стрімке зростання кількості зареєстрованих правопорушень можна пояснити як погіршенням криміногенної обстановки в країні, так і активізацією роботи правоохоронних органів у напрямку протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Крім того, збільшилася кількість кримінальних посягань, учинених з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій, що є тенденцією до збільшення не тільки загального рівня динаміки економічної злочинності в Україні, а ще й збільшення її географії [10, с.112]. Використання комп'ютерних технологій для вчинення злочинів підвищує їх суспільну небезпечність, продукує виникнення нових способів їх вчинення та спрощує сам процес їх скоєння і маскуванню слідів.

Однак, спираючись на дослідження судово-слідчої практики, за останні 5 років до кримінальної відповідальності за ст. 209 КК України притягуються до 50% виконавців злочину, 25% розслідуваних кримінальних проваджень закриваються за різними підставами, ще 25% розслідуваних кримінальних проваджень призупиняються. Згідно зі звітом ГПУ, у 2018 році до суду було скеровано лише 14 обвинувальних актів про правопорушення щодо легалізації (відмивання) грошових коштів, здобутих злочинним шляхом [11].

Таким чином, можемо зробити висновок, що зареєстрований рівень злочинності не відповідає фактичному, що зумовлює потребу в дослідженні й удосконаленні методів виявлення і запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, в тому числі за допомогою криптовалюти.

Як показують дослідження, можливі три моделі використання криптовалюти в сфері легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом:

1) доходи від злочинної діяльності обмінюються на біржах, кошти надходять в кредитний кооператив, потім переводяться на офшорні рахунки;

2) криптовалюта, отримана в результаті незаконної торгівлі в мережі, обмінюється на товарних біржах, переводиться на картки та знімається в банкоматах;

3) використовується Е-гаманець, в який незнайомі одна одній особи переводять криптовалюту, після чого та ж сума біткоїнів по частинах повертається відправнику. Зв'язок між зловмисником та злочинними коштами таким чином розривається.

Водночас і способи фінансування тероризму продовжують розвиватися та вдосконалюватися. Використання криптовалюти у фінансуванні тероризму є дуже зручним засобом обходу обмежень світової банківської системи, встановлених для боротьби з тероризмом і відмиванням коштів, одержаних злочинним шляхом.

Терористичні організації потребують матеріального забезпечення на наступні цілі: проведення операцій (конкретні терористичні акти та попередня розвідка), пропаганда та вербування нових членів, організація навчання та спеціальної підготовки, виплата грошової винагороди членам організації, соціальна підтримка населення (зادля підриву авторитету

легітимної влади), купівля необхідного остаткування, зброї тощо.

За даними компанії, що аналізує блокчейн та надає банкам, компаніям, урядам допомогу у програмному забезпеченні та розслідуваннях – Chainalysis, об'єм Bitcoin, що проходить через даркнет щорічно зростає, не дивлячись на коливання курсу даної криптовалюти (табл.1) [12].

Наразі правоохоронні органи стурбовані використанням віртуальних валют терористичними організаціями. Відзначаються випадки використання сайтів, пов'язаних з терористичними організаціями, для сприяння збору пожертвувань в біткоінах. Крім цього, правоохоронці виявили випадки, коли екстремісти обговорювали в Інтернеті можливість використання віртуальних валют для придбання зброї, а також для навчання екстремістів способам використання віртуальної валюти [13, с.58].

На основі проаналізованої нами наукової літератури та статистичної інформації щодо конкретних випадків використання криптовалюти злочинцями, можемо зробити висновок, що привабливість використання криптовалюти зловмисниками пояснюється наступним.

Насамперед, це анонімність транзакцій та глобальна доступність криптовалютної системи. Остання, як правило, не потребує ідентифікації, як наприклад використання банківських рахунків, та надає можливість переказу коштів будь-якому користувачу Інтернету із базовими навичками, з будь-якого місця в абиякий час на певну суму. Відстежити такі транзакції дуже складно – перекази можна виконувати в інші країни країни, «замітати» сліди шляхом використання різних бірж, конвертерів, міксерів, крім того, робити це швидко (чим швидші транзакції, тим менша ймовірність їх перехопити або заблокувати) та дешево (так як комісія часто складає менше 0,1 %). Крім того, відсутність правил для бірж і пунктів обігу, обов'язку ідентифікації власника гаманця та чіткого правового регулювання використання криптовалют загалом, створюють сприятливі умови для злочинців.

Зважаючи на всі вищезазначені переваги криптовалюти, розслідування злочинів з її використанням в Україні наразі є справжнім

викликом для правоохоронних органів, що потребує швидкого методологічного та законодавчого реагування. Беручи до уваги децентралізованість та віртуальність криптовалюти, одним із важливих заходів для покращення можливостей правоохоронних органів та органів досудового розслідування у протидії, виявленні та доказуванні у кримінальних провадженнях є встановлення необхідного рівня контролю за обігом таких засобів. Конвертування фіантних грошей у віртуальні наразі створює суттєві перешкоди для розслідування злочинів через низку причин. Зокрема, окрім правової невизначеності криптовалюти, слід відмітити відсутність сформованої методики та усталеної практики розслідування таких злочинів.

Ми погоджуємося із думкою С. Леськів [14, с.202] щодо необхідності створення реєстру осіб, у власності яких перебуває криптовалюта, що дасть змогу державі контролювати законність операцій із нею, однак варто зауважити, що через відсутність узгодженої політики і стратегії держави щодо урегулювання питання використання криптовалюти, такий захід вбачається занадто віддаленим у своїй перспективі.

Важливим напрямом у протидії та розслідуванні злочинів, вчинених із використанням криптовалюти, є заходи підвищення ефективності міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю. Зважаючи на те, що злочинність через використання такого інструменту, як криптовалюта, набуває транснаціонального характеру, тому заходи протидії потребують удосконалення, а боротьба лише на національному рівні в рамках окремої країни не буде ефективною.

Ми впевнені у необхідності створення універсального міжнародного нормативного акту, який би уніфікував термінологію, пов'язану з криптовалютою та операціями із нею, та визначив юрисдикцію держав по розслідуванню злочинів, вчинених із залученням такої валюти, що уможливило б видачу злочинців навіть до країни, із якою відсутні відповідні двосторонні домовленості. На нашу думку, на підставі такого акту, консолідуєчими силами держав-учасниць можливо було б створити дієвий механізм по запобіганню та протидії сучасним

викликам, пов'язаних із розширенням арсеналу злочинців таким інструментом як криптовалюти.

Також важливим кроком у підвищенні ефективності міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю є встановлення прямої взаємодії між компетентними органами держав, що сприятиме ефективності співпраці та спрощенню вирішення ряду організаційних питань. Окрім цього, важливими є технічні та криміналістичні аспекти міжнародного співробітництва: надання технічних засобів, відповідного методичного забезпечення; обмін експертними оцінками; методами виявлення слідів тощо [15, с.7].

Висновки. Отже, злочинці використовують віртуальні валюти, які забезпечують анонімність як користувачів, так і

операцій, дозволяють швидко переміщувати незаконні доходи з однієї держави до іншої.

Розслідування таких злочинів створює неабиякі труднощі, зважаючи на відставання можливостей правоохоронних органів від сучасного рівня технологічного та програмного забезпечення кримінальної активності. Тому існує нагальна необхідність у подальших наукових розробках та створенні дієвих інструментів протидії легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванні тероризму із використанням криптовалют.

Список використаних джерел:

1. Рекомендації FATF Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення. URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf.
2. Хак Сіддікі Н., Мовчан Р. О. Криптовалюти та blockchain-технології у сучасній противоправній діяльності. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2018. № 10. Т. 1. С.78-83.
3. Лист Національного банку України «Щодо віднесення операцій з "віртуальною валютою/криптовалютою "Bitcoin" до операцій з торгівлі іноземною валютоюа також наявності підстав для зарахування на поточний рахунок в іноземній валюті фізичної особи іноземної валюти, отриманої від продажу Bitcoin» № 29-208/72889. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14>.
4. Roubini, N. Bitcoin isn't a currency. URL: <https://twitter.com/Nouriel/status/442725510423248897>).
5. Рішення суду справедливості Європейського Союзу С-264/14. Справа податковий орган Швеції (Skatteverket) проти Девід Хедквіст (David Hedqvist). 2015. URL: https://www.sk.ua/sites/default/files/pravo_ukrayini_2018.pdf.
6. Пальчевський І. Як працює ринок криптовалют в Україні. URL: <https://finclub.net/ua/analytics/yak-pratsiuie-rynok-kryptovaliut-v-ukraini.html>.
7. Пукала Р., Внукова Н.М. Ризик використання криптовалют у "відмиванні" коштів. *Актуальні проблеми економіки та управління в епоху глобальних викликів і загроз*: Зб. мат.-лів всеукр. наук.-практ. конф., Дніпро, 26-27 квіт. 2018 р. В 2-х томах. Т. 2: Нац. метал. академія України. 2018. С. 299-302.
8. Типологічні дослідження Державної служби фінансового моніторингу України за 2017 рік. URL: http://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2018/04/180410_1446_book_ua_topology_sfs.pdf.
9. Звіт про протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, за 9 місяців 2019 р.//Генеральна прокуратура України: офіц. сайт. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113896&libid=100820.
10. Юртаєва К. В. Сучасні тенденції економічної злочинності в Україні. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2018. № 2. С. 109-119.
11. Звіт про протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, за 12 місяців 2018 р. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113896&libid=100820.

12. Coinreaders Bitcoin News. URL: <http://coinreaders.com/6202>.
13. Отчет ФАТФ Новые риски финансирования терроризма. 2015. URL: <http://www.fatf-gafi.org/>.
14. Леськів С. Кримінально-правові аспекти визначення статусу криптовалюти в Україні: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Підприємництво, господарство і право*. Вип. 9. 2019. С. 199-202.
15. Golovkin B.N., Cherniavskiy S.S., Chornous Y.M., Bodnar V.Y., Zhuk, I.V. International cooperation in the field of fighting crime: directions, levels and forms of realization (Міжнародне співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю: напрями, рівні і форми реалізації). *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues (Про правові, етичні і нормативні питання)*. 22(3). 2019. С. 1-14. URL: <https://www.abacademies.org/articles/international-cooperation-in-the-field-of-fighting-crime-directions-levels-and-forms-of-realization-8346.html>.

References:

1. Rekomendatsii FATF Mizhnarodni standarty z protydiv vidmyvanni dokhodiv ta finansuvanni teroryzmu i rozpovsiudzhenni zbroi masovoho znyschennia. URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf.
2. Khak Siddiki N., Movchan R. O. Kryptovaliuty ta blockchain-tekhnologii u suchasni protyvopravni diialnosti. *Visnyk studentskoho naukovoho tovarystva DonNU imeni Vasylia Stusa*. 2018. № 10. T. 1. С.78-83.
3. Lyst Natsionalnoho banku Ukrainy "Shchodo vidnesennia operatsii z "virtualnoiu valiutoiu/kryptovaliutoiu "Bitcoin" do operatsii z torhivli inozemnoiu valiutoiu takozh naiavnosti pidstav dlia zarakhuvannia na potochnyi rakhunok v inozemni valiuti fizychnoi osoby inozemnoi valiuty, otrymanoї vid prodazhu Bitcoin" № 29-208/72889. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14>.
4. Roubini, N. Bitcoin isn't a currency. URL: <https://twitter.com/Nouriel/status/442725510423248897>.
5. Rishennia sudu spravedyvosti Yevropeiskoho Soiuzu S-264/14. Sprava podatkovyi orhan Shvetsii (Skatteverket) proty Devid Khedkvist (David Hedqvist). 2015. URL: https://www.sk.ua/sites/default/files/pravo_ukrayini_2018.pdf.
6. Palchevskiy I. Yak pratsiuie rynek kryptovaliut v Ukraini. URL: <https://finclub.net/ua/analytics/yak-pratsiuie-rynek-kryptovaliut-v-ukraini.html>.
7. Pukala R., Vnukova N.M. Ryzhky vykorystannia kryptovaliuty u "vidmyvanni" koshtiv. *Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia v epokhu hlobalnykh vyklykiv i zahroz*: Zb. mat.-liv vseukr. nauk.-prakt. konf., Dnipro, 26-27 kvit. 2018 r. V 2-kh tomakh. T. 2: Nats. metal. akademiia Ukrainy. 2018. S. 299-302.
8. Typolohichni doslidzhennia Derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy za 2017 rik. URL: http://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2018/04/180410_1446_book_ua_topology_sfs.pdf.
9. Zvit pro protydiv lehalizatsii dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, za 9 misiatsiv 2019 r. // Heneralna prokuratura Ukrainy: ofits. sait. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113896&libid=100820.
10. Yurtaieva K. V. Suchasni tendentsii ekonomichnoi zlochynnosti v Ukraini. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*. 2018. № 2. S. 109-119.
11. Zvit pro protydiv lehalizatsii dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, za 12 misiatsiv 2018 r. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113896&libid=100820.
12. Coinreaders Bitcoin News. URL: <http://coinreaders.com/6202>.
13. Отчет FATF Новие рыскы fynansyrovanyia teroryzma. 2015. URL: <http://www.fatf-gafi.org/>.
14. Leskiv S. Kryminalno-pravovi aspekty vyznachennia statusu kryptovaliuty v Ukraini: vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. Vyp. 9. 2019. S. 199-202.
15. Golovkin B.N., Cherniavskiy S.S., Chornous Y.M., Bodnar V.Y., Zhuk, I.V. International cooperation in the field of fighting crime: directions, levels and forms of realization (Mizhnarodne spivrobitnytstvo u sferi borotby zi zlochynnistiu: napriamy, rivni i formy realizatsii). *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues (Pro pravovi, etychni i normatyvni pytannia)*. 22(3). 2019. S. 1-14. URL: <https://www.abacademies.org/articles/international-cooperation-in-the-field-of-fighting-crime-directions-levels-and-forms-of-realization-8346.html>.

<https://www.abacademies.org/articles/international-cooperation-in-the-field-of-fighting-crime-directions-levels-and-forms-of-realization-8346.html>.